

УДК 336.2

JEL H20, H22, H26

DOI 10.32782/2786-8273/2024-5-2

Благодушко А.В.

заступник директора з обліку і звітності – головний бухгалтер,
ТОВ «Самсунг РнД Інститут Україна»;
аспірант кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3559-4473>

Andrii Blahodushko

State Tax University

ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

NATURE AND ESSENCE OF TRANSFER PRICING

Анотація. Хоча трансфертне ціноутворення і стало для великого бізнесу в Україні повсякденним питанням, та виходячи з складності управління ризиками в даній сфері, високою невизначеністю в застосуванні норм податкового законодавства, його сприйняття платниками податку досі є негативним. Причиною тому стали складність подання звітності, неоднозначність в оцінках відповідності принципу витягнутої руки податковими органами та платниками податків та великі штрафи. Навіть визначення «трансфертне ціноутворення» є дискусійним, та часто наведено у науковій літературі авторами не як системна дефініція, а як значення, що пояснює напрямок їх дослідження, виходячи із задач, яку автори ставлять перед собою у своїх роботах. У даній статті досліджено різні бачення вчених на природу цього явища та наведено власне визначення «трансфертне ціноутворення».

Ключові слова: трансфертне ціноутворення, контрольована операція, ТНК, розмиття податкової бази, ланцюг створення вартості.

Abstract. Introduction. The theme of transfer pricing has received enough attention from the scientific community and an already formed idea about this phenomenon mainly through the prism of the requirements stipulated by the Tax Code of Ukraine. Many scientists endow the definition of transfer pricing with systemic qualities, while most believe that it is a process, and there are also those who consider the transfer pricing mechanism or tool for resource allocation. There are scientists who endow transfer pricing with negative characteristics as a means of minimizing or avoiding paying taxes. Such an approach to revealing the essence of this phenomenon is somewhat limited, but the context in which it is used can serve as a justification for such a categorical characterization. Our task is to understand the objective nature of transfer pricing and provide a neutral, unbiased definition. **Purpose.** The purpose of the article is to reveal the concept of transfer pricing in the context of the process of economic activity of transnational companies (TNCs). Analysis of the interpretations of this concept by various scientists will allow us to determine the prevailing scientific vision that forms a conceptual relationship to the phenomenon. But the main goal is to provide one's own, unbiased and comprehensive definition of a TP. **Methods.** As research methods to achieve the set goal, general scientific methods of cognition were used, including: analysis – to clarify the essence of the concepts of "TNCs", "transfer price"; deduction – when categorizing the transfer pricing as a process, system, method or institution; synthesis – when formulating one's own definition of the concept of transfer pricing. **Results.** The domestic scientific environment, the definition of "transfer pricing" is debatable, as it serves exclusively the direction of research developed by the scientist. If we analyze the approach in the interpretation of transfer pricing, then it should be conditionally divided into two large groups: the process and the system of setting the price. There are also those researchers who consider transfer pricing a mechanism or tool for resource allocation. In our opinion, transfer pricing should be considered a managed process of profit distribution within a group of related companies, by assessing the value of resources transferred within such a group along the value chain of the final product in order to obtain competitive advantages in certain markets at a certain time. **Conclusion.** Having studied all the diversity of views from the side of domestic scientists on such a phenomenon as transfer pricing, it can be concluded that the peculiarities of the development of corporate and tax culture in Ukraine also had an impact on the perception of transfer pricing as a mostly artificial process of profit redistribution within an international group of companies in order to optimize the tax burden. Our task was to provide a more comprehensive definition of transfer pricing, which we believe succeeded.

Keywords: transfer pricing, controlled transaction, TNC, erosion of the tax base, value chain.

Постановка проблеми. Темі трансфертного ціноутворення присвячено достатньо уваги з боку наукової спільноти і вже сформована уява щодо даного явища в основному через призму вимог передбачених Податковим кодексом України. Багато науковців наділяє визначення трансфертного ціноутворення системними якостями, більшість при цьому вважають, що це процес, є також й ті, хто вважає ТЦ механізмом чи інструментом розподілу ресурсів. Є науковці, хто наділяє ТЦ негативними характеристиками як-то засіб мінімізації чи ухилення від сплати податків. Такий підхід для роз-

криття сутності цього явища є дещо обмежений, але виправданням такої категоричній характеристиці може слугувати контекст, в якому він застосовується. Наша задача розібратися в об'єктивній природі трансфертного ціноутворення та надати нейтральне, неупереджене визначення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням суті поняття трансфертного ціноутворення займалися такі вчені як Краєвський В.М. [1; 18; 19; 20], Немировська О.В. [2], Жукова О.В. [3], Ткачик Ф.П. [4], Котенко А.М. [5], Мішин М.О. [6] та інші.

Мета статті полягає у розкритті поняття трансфертного ціноутворення в контексті процесу господарської діяльності транснаціональних компаній (ТНК). Аналіз тлумачень цього поняття різними науковцями дозволить визначити переважаюче наукове бачення, що формує концептуальне відношення до явища. Та основною метою є надання власного, неупередженого та всеохоплюючого визначення ТЦ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективний процес перерозподілу активів та капіталу між суб'єктами господарювання – це основа підприємницької діяльності та рушійна сила росту національного добробуту будь-якої держави. Господарські суб'єкти, які діють по принципу отримання максимального зиску від такого розподілу прагнуть досягти бажаного результату у вигляді збільшення прибутку. У відкритих системах, де господарський суб'єкт діє одноосібно (незалежно) це досягається шляхом максимізації доходів та мінімізації витрат. Закрита система, де на суб'єкта впливає рішення зовнішнього управляючого органу материнської компанії або пов'язаної особи, вимагає досягнення загального результату у вигляді максимізації прибутку, але вже для учасників такої закритої системи – групи компаній.

Таким чином, за наявності однієї глобальної цілі закрита і відкрита система прагне досягнути її різними засобами.

Компанії які піддаються впливу з боку управлінських органів однієї або декількох юридичних осіб як-правило пов'язані між собою структурою власності. Якщо ця група компаній має розгалужену структуру власності із зареєстрованими юридичними особами в різних юрисдикціях, то таку групу прийнято називати транснаціональною компанією (ТНК).

Відповідно до Кодексу поведінки ТНК [7] розробленою Комісією ООН з ТНК (КТНК), та затвердженого на Генеральній асамблеї ООН в 1988 визначення транснаціональним корпораціям було надано наступним чином: ТНК – це компанія:

- яка включає підрозділи в двох і більше країнах, незалежно від їх юридичної форми і сфери діяльності;
- яка оперує в межах системи прийняття рішень, що дозволяє проводити узгоджену політику і здійснювати загальну стратегію через один або більше керівних центрів;
- в якій окремі підрозділи пов'язані між собою за допомогою власності або якимось іншим чином так, що один або більше з них можуть мати значний вплив на діяльність інших і, зокрема, розподіляти знання, ресурси і відповідальність з іншими.

Сучасні ТНК організують свою транскордонну діяльність як через мережу контрактних угод із незалежними компаніями так і шляхом залучення пов'язаних осіб групи. Однією з визначальних умов будь-якого контракту є ціна.

Згідно з визначенням наведеним в роботі К. Сатапатія «Трансфертне ціноутворення: вплив на торгівлю та оподаткування прибутку» [8] трансфертні ціни – це ті ціни, які виставляються материнською компанією її дочірнім підприємствам або дочірніми підприємствами материнській компанії, а також ціни, які застосовуються між дочірніми підприємствами чи між підрозділами однієї групи компаній за передачу товарів чи послуг. Більш узагальнено трансфертне ціноутворення

подається як ціноутворення в господарських операціях між компаніями групи – пов'язаними особами.

До них відносяться особи, які безпосередньо чи опосередковано можуть впливати на господарську діяльність один одного через низку критерій пов'язаності.

Ціноутворення фактично виступає в ролі інструменту перерозподілу ресурсів між компаніями групи і стає трансфертним в транскордонних операціях. Таким чином відбувається перетікання капіталу у вигляді прибутку, що генерується в процесі реалізації управлінських рішень менеджментом сторони операції, який безпосередньо має вплив на таке ціноутворення. Простими словами ціна та операція стає контрольованою з боку учасників такої операції. В межах ТНК такі ціни меншою мірою залежить від ринкових факторів ніж коли господарські операції здійснюються між незалежними сторонами.

Як вже зазначалося у вітчизняному науковому середовищі, визначення «трансфертне ціноутворення» є дискусійним, оскільки обслуговує виключно той напрямок дослідження, який розвиває науковець.

Якщо проаналізувати підхід у тлумаченні ТЦ, то його варто умовно поділити на дві великі групи: процес та систему встановлення ціни. Є також й ті дослідники, хто вважає ТЦ механізмом чи інструментом розподілу ресурсів.

Існує поширена думка в науковому середовищі, що надліє ТЦ негативними характеристиками як-то засіб мінімізації чи ухилення від сплати податків. Такий підхід для розкриття сутності цього явища є дещо обмежений, але виправданням такій категоричній характеристиці може слугувати контекст, в якому він застосовується. Так в роботі Немировської О.В. [2] ТЦ виступає як засіб ухилення від сплати податків, Жукова О.В. [3] розглядає ТЦ як процес маніпулювання доходами і витратами в операціях між асоційованими організаціями в відмінних від ринкових умов операціях, а Ткачик Ф.П. [4] взагалі вважає що ТЦ – це викривлення цін угод з метою мінімізації податків.

В цій статті ми не розглядаємо трансфертне ціноутворення як інструмент вчинення злочинів у сфері оподаткування.

Різноманіття підходів у трактуванні сутності ТЦ у вітчизняній науковій літературі свідчить про проявлення зацікавленості представників наукового середовища до відносно нового в Україні інституту податкового права (за визначенням ТЦ Котенко А.М. [5]), в той час як в зарубіжній літературі таке різноманіття визначень відсутнє. Саме як інститут податкового права в першу чергу сприймається ТЦ в українському експертному середовищі. На нашу думку, всі інші визначення в вітчизняних наукових роботах, за окремими виключеннями, являються похідними та обслуговуючими.

На сьогоднішній день сприйняття ТЦ як сутності стає більш всеохоплюючим, про що свідчать в тому числі останні визначення науковців. Так, на нашу думку, одним з найбільш вдалих є визначення ТЦ, надане Жердецька Л.В. для банківської сфери [16]: «процес обґрунтованого встановлення цін на фінансові ресурси, що розподіляються між різними структурними підрозділами (філіями та дочірніми установами) банківської установи з метою управління фінансовими результатами».

Таблиця 1

Підходи до тлумачення поняття «трансфертне ціноутворення»

№	Автор(и), джерело	Тлумачення/ визначення
1	Краєвський В.М., Муравський О.Ю. [1]	процес визначення трансфертних цін по операціям між центрами відповідальності, що потребують їх облікового забезпечення
2	Дзюба П.В. [9]	процес визначення трансфертної ціни, сукупність економічних відносин, які виникають у процесі визначення трансфертної ціни на будь-який об'єкт торгівлі між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон
3	Мельник А.О. [10]	процес встановлення ціни на товар, роботу, послугу в підрозділах підприємства для проведення розрахунків між ними, а також між взаємозалежними особами, у більшості випадків з використанням неринкових умов угод.
4	Савченко Т.Г. [11]	інструмент оптимізації внутрішньогосподарських відносин підприємств різних галузей економіки, зокрема, комерційних банків
5	Макаренко М.І., Савченко Т.Г. [12]	сукупність економічних відносин щодо визначення трансфертних цін економічних відносин на ресурси які передаються усередині однієї структури від одного центру відповідальності до іншого.
6	Черевко О.І. [13]	методом перерозподілу ресурсів і оптимізації оподаткування, який впливає на розподіл доходів, прибутків, ризиків, а також на якість життя
7	Алексеева А., Ігнатенко Т. [14]	система визначення звичайної ціни товарів та/або результатів робіт (послуг) в операціях, визначених контрольованими.
8	Карнаух Т.М. [15]	механізм внутрішньофірмового управління, за допомогою якого компанії вдається не лише розподіляти наявні ресурси, отримані фінансові результати, але й координувати дії підрозділів, що входять до складу компанії

Однак для товарного виробництва більш притаманне формування ціни кінцевого продукту шляхом додавання вартості по всьому ланцюгу від проектування (планування) продукту до його реалізації та гарантійної підтримки. Поняття ланцюг створення вартості наводиться в Практичних настановах ООН з трансфертного ціноутворення для країн, що розвиваються [17]: «Ланцюг створення вартості – процес або дії, за допомогою яких компанія додає вартість товарів або послуг, включаючи виробництво, маркетинг і надання післяпродажного обслуговування»

Ланцюг створення вартості, як складова процесу формування остаточної ціни продажу кінцевому споживачу є об'єктивним ринковим механізмом. Групи компаній, в тому числі і ТНК, що задіяні в процесі виробництва та розподілу товарів, домінують на сьогоднішній по обсягах міжнародної торгівлі. Тому і трансфертне ціноутворення – є об'єктивним процесом роботи таких компаній. В умовах ринкової економіки вартість кінцевого товару орієнтується на низку факторів, таких як: споживчий попит, конкуренцію, обсяг ринку, унікальність продукту тощо. Тобто створення вартості в ланцюгу, незалежно від суми доданих витрат на кожному етапі, в кінцевому результаті призведе до формування ринкової ціни на даному ринку в окремо взятий час. Таким чином націнка як складова вартості регулюється по всьому ланцюгу постачання в рамках ТНМК, виходячи з кінцевої мети – можливості реалізувати продукцію на даному ринку в конкретний момент в конкретних умовах, що склалися. При цьому є деякий часовий проміжок між датою формування кінцевої ціни, як правило заздалегідь визначеної, та датою на яку сформований попит в момент фактичного надходження продукту на ринок. Для створення кінцевої вартості продукту компанії заздалегідь проводять заходи по просуванню продукту на ринку, які полягають в інформуванні про якісні характеристики товару та їх перевагу порівняно з пропозиціями кон-

курентів (реклама) та здійснюють безпосередні дії направлені на збереження частки ринку та зацікавленості кінцевого споживача (дистриб'ютора, роздрібно-го продавця) шляхом забезпечення певних умов придбання та обслуговування (маркетинг). Вивчення ринку, гарантійна підтримка, реклама та інші маркетингові заходи збільшують кінцеву вартість продукту і направлені на формування попиту та створення вартості товару на останньому етапі – реалізації. Але оскільки дані витрати прогнозовані як і всі попередні витрати в ланцюгу постачання, то і прогнозованою є націнка кожної компанії групи ТНМК, що дає змогу попередньо оцінити рівень прибутку та вплинути заздалегідь на його величину, шляхом встановлення відповідної ціни на кожному етапі ланцюга створення вартості.

Таким чином, на нашу думку, трансфертним ціноутворенням варто вважати керований процес розподілу прибутку у межах групи пов'язаних компаній, шляхом оцінки вартості ресурсів, що передаються в межах такої групи по ланцюгу створення вартості кінцевого продукту з метою отримання конкурентних переваг на визначених ринках у визначений час.

Оптимізація податкового навантаження всередині групи є однією з похідних цілей від такого перерозподілу прибутку, але не обов'язково вирішальною у прийнятті рішення, особливо коли група компаній представлена у багатьох регіонах світу, де умови ведення бізнесу можуть кардинально відрізнятись.

Дане визначення буде актуальним як для ТНК, які здійснюють виробництво і реалізацією товарів, так і надання послуг (в тому числі і фінансових).

Висновки. Дослідивши все різноманіття поглядів з боку вітчизняних вчених на таке явище як трансфертне ціноутворення можна зробити висновок, що особливості розвитку корпоративної та податкової культури в Україні мали вплив також і на сприйняття ТЦ як здебільше штучного процесу перерозподілу прибутку

в межах міжнародної групи компаній з метою оптимізації податкового навантаження. Нашою задачею було дати всеохоплююче визначення трансфертного ціноутворення, що на нашу думку вдалось. У будь-якому

випадку це не виключає необхідності контролю за ТЦ, щоб звичайний інструмент досягнення господарських цілей ТНК не став інструментом ухилення від сплати податків.

Бібліографічний список:

1. Краєвський В.М., Муравський О.Ю. Обліково-податкова природа трансфертного ціноутворення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 5. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-5-89068>
2. Немировська О.В. Транснаціональні компанії та регулювання трансфертного ціноутворення в Україні. *Інноваційна економіка: науково-виробничий журнал*. 2014. № 4(53). С. 265–272.
3. Жукова О.В. Трансфертне ціноутворення: український варіант. Київ : Юстиніан, 2014. URL: <https://www.victorija.ua/novyny/transfertne-tsinoutvorennya-oesr-kerivnytstvo-osnovni-ponyattya.html>
4. Ткачик Ф.П. Трансфертне ціноутворення як об'єкт моніторингу податкових консультантів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2015. № 15. С. 148–151.
5. Трансфертне ціноутворення: сучасний стан та проблеми правозастосування : монографія / за ред. А.М. Котенка. Національна академія правових наук України. Харків : Право, 2021. 162 с.
6. Мішин М.О. Інститут трансфертного ціноутворення як інструмент забезпечення конституційних прав та обов'язків громадян в Україні. *Конституційні засади розвитку інноваційного суспільства* : зб. наук. пр. за матеріалами інтернет-конференції. 25 червня 2021 р. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. С. 114–115.
7. Кодекс поведінки транснаціональних корпорацій. ООН, Економічна і соціальна рада / Комісія ООН з ТНК ; ООН. Нью-Йорк : Генеральний секретаріат, 1988. С. 1–6.
8. Transfer pricing: Impact on trade and profit taxation.. Satapathy C. *Economic and Political*. 2001. P. 1689–1692.
9. Дзюба П.В. Трансфертне ціноутворення у фінансовій системі ТНК : дис... канд. екон. наук: 08.05.01. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2005. 223 с.
10. Мельник А.О. Управління трансфертним ціноутворенням на підприємстві : автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04. Харківський національний економічний ун-т. Харків, 2007.
11. Савченко Т.Г. Трансфертне ціноутворення у комерційних банках : автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.08. Українська академія банківської справи національного банку України. Київ, 2007. 21 с.
12. Макаренко М.І., Савченко Т.Г. Система трансфертного ціноутворення в комерційних банках : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 238 с.
13. Черевко О.І. Трансфертне ціноутворення: теоретичні аспекти та практичне застосування. *Економіка і регіон*. 2014. № 2. С. 91–95.
14. Алексеева А., Ігнатенко Т. Трансфертне ціноутворення як механізм податкового контролю. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2014. № 3. С. 85–95.
15. Карнаух Т.М. Трансфертне ціноутворення: сутність та перспективи запровадження в Україні. *Наукові записки НаУ-КМА. Юридичні науки*. 2015. Т. 168. С. 120–124.
16. Жердецька Л.В. Механізм трансфертного ціноутворення в банку: дис.... канд. екон. наук: 08.00.08 / Держ. вищ. навч. закл. «Одес. держ. екон. ун-т». Одеса, 2009. 233 с.
17. Practical manual on transfer pricing for developing countries United Nations. New York : United Nations Secretariat, 2021.
18. Краєвський В.М., Муравський О.Ю. Інформаційна підтримка систем обліково-аналітичного та контрольного забезпечення управління операціями трансфертного ціноутворення. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 7 (07). С. 32–40.
19. Краєвський В.М., Муравський О.Ю. Ризикоорієнтований підхід в системі податкового контролю за трансфертним ціноутворенням. *Український економічний часопис*. 2023. № 1. С. 23–28.
20. Краєвський В.М., Муравський О.Ю. Звітність із трансфертного ціноутворення: виникнення та розвиток. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 12. С. 46–51.

References:

1. Kraievskiy V.M., Muravskiy O.Iu. (2023). Oblikovo-podatкова pryroda transfertnoho tsinoutvorennia [Accounting and tax nature of transfer pricing]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Seriya: «Ekonomiczni nauky»*. № 5. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-5-89068>
2. Nemyrovska O.V. (2014). Transnatsionalni kompanii ta rehuliuвання transfertnoho tsinoutvorennia v Ukraini [Transnational companies and regulation of transfer pricing in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika: naukovy-vyrobnychiy zhurnal*. № 4(53). P. 265–272.
3. Zhukova O.V. (2014). Transfertne tsinoutvorennia: ukrainskyi variant [Transfer pricing: the Ukrainian version]. Kyiv : Yustinian, URL: <https://www.victorija.ua/novyny/transfertne-tsinoutvorennya-oesr-kerivnytstvo-osnovni-ponyattya.html>
4. Tkachyk F.P. (2015). Transfertne tsinoutvorennia yak ob'iekt monitoringu podatkovykh konsultantiv [Transfer pricing as an object of monitoring by tax consultants]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. № 15. P. 148–151.
5. Transfertne tsinoutvorennia: suchasnyi stan ta problemy pravozastosuvannya : monohrafiia [Transfer pricing: current state and problems of law enforcement: monograph] za red. A.M. Kotenka. Natsionalna akademiia pravovykh nauk Ukrainy. Kharkiv : Pravo, 2021. 162 p.
6. Mishyn M.O. (2021). Instytut transfertnoho tsinoutvorennia yak instrument zabezpechennia konstytutsiinykh prav ta oboviazkiv hromadian v Ukraini [The Transfer Pricing Institute as a tool for ensuring the constitutional rights and obligations of citizens in Ukraine]. *Konstytutsiini zasady rozvytku innovatsiinoho suspilstva* : zb. nauk. pr. za materialamy internet-konferentsii. 25 chervnia 2021 r. Kharkiv : NDI PZIR NAPrN Ukrainy, pp. 114–115.
7. Kodeks povedinky transnatsionalnykh korporatsii. OON, Ekonomichna i sotsialna rada / Komisiia OON z TNK ; OON [Code of Conduct for Transnational Corporations. UN, Economic and Social Council / UN Commission on TNCs; UN]. Niu-York : Heneralnyi sekretariat, 1988. P. 1–6.

8. Transfer pricing: Impact on trade and profit taxation.. Satapathy C. *Economic and Political*. 2001. P. 1689–1692.
9. Dziuba P.V. (2005). Transfertne tsinoutvorennia u finansovii systemi TNK [Transfer pricing in the financial system of TNCs]: dys... kand. ekon. nauk: 08.05.01. Kyivskiy natsionalnyi un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv, 223 p.
10. Melnyk A.O. (2007). Upravlinnia transfertnym tsinoutvorenniam na pidpriemstvi [Management of transfer pricing at the enterprise]: avtoref. dys.... kand. ekon. nauk: 08.00.04. Kharkivskiy natsionalnyi ekonomichnyi un-t. Kharkiv.
11. Savchenko T.H. (2007). Transfertne tsinoutvorennia u komertsiiynykh bankakh [Transfer pricing in commercial banks]: avtoref. dys.... kand. ek. nauk: 08.00.08. Ukrainska akademiia bankivskoi spravy natsionalnoho banku Ukrainy. Kyiv, 21 p.
12. Makarenko M.I., Savchenko T.H. (2008). Systema transfertnoho tsinoutvorennia v komertsiiynykh bankakh : monohrafiia [System of transfer pricing in commercial banks: monograph]. Sumy : DVNZ «UABS NBU», 238 p.
13. Cherevko O.I. (2014). Transfertne tsinoutvorennia: teoretychni aspekty ta praktychne zastosuvannia [Transfer pricing: theoretical aspects and practical application]. *Ekonomika i rehion*. № 2. P. 91–95.
14. Aleksieieva A., Ihnatenko T. (2014). Transfertne tsinoutvorennia yak mekhanizm podatkovoho kontroliu [Transfer pricing as a mechanism of tax control]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno- ekonomichnoho universytetu*. № 3. P. 85–95.
15. Karnaukh T.M. (2015). Transfertne tsinoutvorennia: sutnist ta perspektyvy zaprovadzhenia v Ukraini [Transfer pricing: essence and prospects of introduction in Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Yurydychni nauky*. T. 168. P. 120–124.
16. Zherdetska L.V. (2009). Mekhanizm transfertnoho tsinoutvorennia v banku [Mechanism of transfer pricing in the bank]: dys.... kand. ekon. nauk: 08.00.08 / Derzh. vyshch. navch. zakl. «Odes. derzh. ekon. un-t». Odesa, 233 p.
17. Practical manual on transfer pricing for developing countries United Nations. New York : United Nations Secretariat, 2021.
18. Kraievskiy V.M., Muravskiy O.Iu. (2023). Informatsiina pidtrymka system oblikovo-analitychnoho ta kontrolnoho zabezpechennia upravlinnia operatsiiamy transfertnoho tsinoutvorennia [Information support of systems of accounting and analytical and control management of transfer pricing operations]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*. № 7 (07). P. 32–40.
19. Kraievskiy V.M., Muravskiy O.Iu. (2023). Ryzikoorientovanyi pidkhid v systemi podatkovoho kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam [Risk-oriented approach in the system of tax control over transfer pricing]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*. № 1. P. 23–28.
20. Kraievskiy V.M., Muravskiy O.Iu. (2023). Zvitnist iz transfertnoho tsinoutvorennia: vynyknnia ta rozvytok [Transfer pricing reporting: emergence and development]. *Investysii: praktyka ta dosvid*. № 12. P. 46–51.

Стаття надійшла до редакції 8.05.2024